

NEKROLOGI

ŚLAWOMIR ŚWIONTEK

30 XI 1942 - 21 III 2001

Kochał Tatry i włoskie Dolomity. Najchętniej chodził bez szlaku po dzikich, wzbronionych ścieżkach. Tak wchodził na Wołoszyn i Koszysztą. W trakcie wędrówek nagle zmieniał plany. Nigdy nie było pewne, gdzie jest i kiedy wróci. Jego ulubionym obrazem był *Św. Jan Chrzciciel* Leonarda da Vinci, jeden z najbardziej fascynujących i tajemniczych obrazów w dziejach malarstwa. Tłumaczył wiersze Roberta Desnosa i miał zamiar opublikować ich wybór. Sam także pisał wiersze, ofiarowywał je przyjacielom. Grał na fortepianie. Recytował z pamięci poematy Norwida i Słowackiego. Związany w czasach studenckich z „Teatrem 77”, uczestniczył do końca w teatralnych i poetyckich promocjach twórczości studentów. Był człowiekiem o żarliwym, niespokojnym sercu, a równocześnie zachowywał do siebie i świata ciepły, ironiczny dystans. Wiedzieliśmy, że był ciężko chory, ale nie wierzyliśmy, że umrze.

Profesor Sławomir Świontek, absolwent filologii polskiej Uniwersytetu Łódzkiego, od 1965 r. związał swoje życie zawodowe z Katedrą Teorii Literatury, Teatru i Filmu. Stopień doktora nauk humanistycznych uzyskał w 1971 r. na podstawie rozprawy napisanej pod kierunkiem profesora S. Kaszyńskiego *Norwidowski teatr świata (Z problemów dramaturgii C. Norwida)*. Rozprawa ta została opublikowana w Wydawnictwie Łódzkim w 1983 r. O tej właśnie książce, profesor T. Cieślakowska napisała, iż jest ona „ujęciem dramatycznej twórczości Norwida w perspektywie ludzkiej rzeczywistości jako teatru i sztuki spełniającej funkcję etyczną. Taka prezentacja dramaturgii Norwida, której - poza badaniami I. Sławińskiej - od dawna nie poświęcono szczególnej uwagi - jest nowa i przyczynia się do rozszerzenia horyzontu badań norwidologicznych”. Problematyce norwidologicznej poświęcił Profesor Świontek wiele późniejszych, doniosłych rozpraw (*Biała tragedia Norwida*, 1972; *Świadomość dramatyczna Norwida*, 1973; *O tragedii Norwida*, 1975; *Technika paraboli i przybliżenia u Norwida - dramaturga*, 1979; *Ironiczna przypowieść Norwida*, 1981; *Teatr w świecie i świat w teatrze. Z problematyki dramaturgii C. Norwida: «Aktor» - «Za kulisami»*, 1983; *«Aktor»*, 1986;

Dramaturgiczna technika słowna «Pierścienia Wielkiej Damy», 1992). Na szczególną uwagę zasługuje też wstęp i opracowanie dla Biblioteki Narodowej *Pierścienia Wielkiej Damy* (1990).

Badania norwidologiczne łączył Profesor Świontek z szeroko zakrojonym programem badań metodologicznych, obejmujących literaturoznawstwo oraz teorię i historię dramatu i teatru. Rezultatem tych badań była rozprawa habilitacyjna Profesora *Dialog - dramat - metateatr. Z problemów teorii tekstu dramatycznego*, opublikowana w 1990 i wznowiona w 1999 r. przez warszawską Oficynę Wydawniczą „Errata”. Dzięki swym wybitnym kompetencjom metodologicznym, historycznoliterackim i teatrologicznym Profesor Świontek mógł też ofiarować polskiemu czytelnikowi przekład *Słownika terminów teatralnych* P. Pavis’a (1998). Tworząc ów przekład, Profesor wprowadził liczne uzupełnienia, uporządkował kontekst teoretyczny wielu haseł, rozbudował bibliografię o odwołania do prac polskich autorów, dołączył przykłady z historii dramatu i teatru polskiego. Tym samym *Słownik* Pavis’a stał się w dużej mierze autorskim dokonaniem Profesora, pierwszym i jedynym słownikiem terminologii teatrologicznej w Polsce, wypełniającym, jak sam to podkreślił we wstępie „Od tłumacza” lukę w naszym piśmiennictwie leksykograficznym. Wiele innych rozpraw Profesora weszło natomiast do podręczników wiedzy o teatrze (m.in. *O konwencji teatralnej*, 1978, *Pragmatyka krytyki teatralnej. Krytyka teatralna a historia teatru*, 1979, *O strukturalnych związkach i zależnościach tworzyw dzieła dramatycznego*, 1988, *Znak, tekst i odbiorca w teatrze*, 1988, *Modele aktorstwa XX wieku*, 1994).

W swoich ostatnich pracach naukowych Świontek podejmował problematykę aplikacji współczesnych metodologii do badań teatrologicznych (*O możliwościach zastosowania w nauce o teatrze pewnych nowych metod badawczych. Perspektywy i ograniczenia*, 2000). Przygotował również tezy referatu „Dlaczego nie daje się lub dlaczego nie można opisać gry aktorskiej”, z którym miał wystąpić 20 marca podczas konferencji nt. „Aktorstwo, teorie i praktyki”, zorganizowanej przez Instytut Sztuki PAN. Referat ten, formułowany na gruncie założeń dekonstrukcjonizmu, stanowić miał kolejną propozycję ustanowienia badań teatrologicznych w szerokiej perspektywie współczesnej filozofii literatury i sztuki. W najbliższych planach Profesora znajdowało się rozpoczęcie przygotowywanej od wielu lat książki o postaci św. Genezjusza - aktora, któremu poświęcili swoje dramaty m.in. Lope de Vega i Jean de Rotrou. Zamierzał także opracować hipertekstową wersję *Słownika terminów teatralnych* oraz ukończyć redakcję skryptu dla studentów i nauczycieli akademickich, opartego na prowadzonych przez siebie wykładach

„Wprowadzenie do wiedzy o teatrze”. Wykłady te przyjmowane były od wielu lat z niezmiennym uznaniem przez studentów kulturoznawstwa i filologii polskiej Uniwersytetu Łódzkiego.

Intensywną pracę naukową łączył Profesor z aktywnością w polskim i międzynarodowym środowisku naukowym. Uczestniczył w wielu specjalistycznych konferencjach, prowadził wykłady z semiologii dramatu i teatru we Włoszech i Francji, współpracował z Łódzkim Towarzystwem Naukowym oraz Towarzystwem Miłośników Teatru, publikował recenzje teatralne w prasie społeczno-kulturalnej, włączał się jako redaktor lub współpracownik w edycje publikacji zbiorowych, w tym tak istotnych jak wielotomowa edycja zbioru tekstów *O dramacie*, w której zamieścił wybór tekstów, opracowanie, wstęp i noty z zakresu poetyki dramatu i teatru francuskiego (*Francja XVI-XVIII w.*, T. I, 1989, *Francja XIX-XX w.*, T. II, 1993). Swoje zainteresowanie i sympatię dla kultury francuskiej wyraził Profesor Świontek publikacjami w języku francuskim na łamach „Zagadnień Rodzajów Literackich”.

Był jednak nie tylko wybitnym naukowcem i popularyzatorem wiedzy o teatrze. Z równie wielkim oddaniem angażował się w pracę dydaktyczną i organizacyjną. Jako wieloletni kierownik Zakładu Dramatu i Teatru prezentował postawę otwarcia, sprawiedliwości i tolerancji. Nigdy nie narzucał swojego zdania i był skłonny podążać za każdym ze swoich uczniów, zarówno seminarzystów, jak i przyszłych doktorów, nawet jeśli ich prace badawcze całkowicie odbiegały od Jego zainteresowań. Wspomagał także wszelkie inicjatywy organizacyjne i społeczne swoich pracowników umożliwiając im rozwój i działalność zgodnie z ich zamierzeniami, dzięki czemu to właśnie łódzki Zakład Dramatu i Teatru jest centrum badań i międzynarodowych spotkań poświęconych problematyce teatru niepełnosprawnych, a w latach ostatnich staje się również ośrodkiem badań nad teatrem indyjskim. Także dzięki opiece Profesora działa galeria „Eikon” będąca stałym miejscem prezentacji prac studentów Akademii Sztuk Pięknych im. W. Strzemińskiego. Natomiast zainteresowaniom informatycznym Profesora, Katedra Teorii Literatury, teatru i Filmu zawdzięcza swoją stronę internetową. Szczególną cechą Profesora Świontka jako kierownika Zakładu Dramatu i Teatru była umiejętność rozwiązywania problemów organizacyjnych w sposób najprostsz, a zarazem odważny i otwierający możliwości dalszych działań.

W uznaniu dorobku naukowego i pracy dydaktycznej Profesor Świontek został uhonorowany trzykrotnie nagrodą Ministra, pięciokrotnie nagrodą Rektora Uniwersytetu Łódzkiego, otrzymał Złoty Krzyż Zasługi, Złotą Odznakę Uniwersytetu Łódzkiego. We wszelkich swoich działa-

niach Profesor Świontek podejmował najchętniej wyzwania najtrudniejsze, najbardziej pragnął rzeczy nieosiągalnych. Kochał otwartą przestrzeń i samotność, ale równocześnie potrafił obdarzyć troską ludzi uwikłanych w codzienne kłopoty. Nie skarżył się na cierpienie i starał się do końca zachować aktywność. Będzie nam bardzo trudno bez Ciebie za Tobą iść.

Joanna Ślósarska